

Dnr 07-0487
Hanna Sejlitz/NAW

Hörselskadades Riksförbund

besöksadress: Gävlegatan 16
Box 6605, 113 84 Stockholm
tel: +46 (0)8-457 55 00
texttel: +46 (0)8-457 55 01
fax: +46 (0)8-457 55 03
e-post: hrf@hrf.se

2007-10-11

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar avseende

Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan

Hörselskadades Riksförbund, HRF och Sveriges Dövas Riksförbund, SDR vill gemensamt lämna synpunkter på ovan rubricerade remiss. Vi företräder hörselskadade i alla åldrar med olika grad av hörselnedsättning, tinnitus och ljudöverkänslighet.

Vi vill understryka betydelsen av att tvåspråkighet för döva och hörselskadade barn lyfts fram och tydliggörs i skolans styrdokument. Det är också viktigt med uppföljning. Döva och hörselskadade barn med eller utan hörapparat eller cochlea implantat skall tillförsäkras undervisning i både teckenspråk och svenska. De måste få tillgång till och utveckla sina kunskaper i teckenspråk från tidig ålder och under hela skoltiden oavsett skolform. Att föräldrarna oftast är hörande och därmed inte har teckenspråk som sitt förstaspråk ger skolan ett särskilt ansvar för elevernas tvåspråkiga utveckling. En tidig tillgång till båda språken gör att barnet har möjlighet att välja språk i olika faser i livet när behoven och förmågan till det ena eller andra språket varierar. De båda språken teckenspråk och svenska används parallellt i olika funktioner och förstärker varandra ömsesidigt som verktyg för kommunikation och lärande. På så sätt får vi trygga barn som genom hela livet själva kan avgöra när de vill kommunicera på svenska eller på teckenspråk.

Vi ser det nödvändiga i att skollagen och specialskoleförordningen på ett tydligt sätt reglerar statens ansvar för skolan för hörselskadade och döva. Vi menar att det krävs en förnyad skolorganisation med särskilt uppdrag gällande den målgrupp som på grund av hörselskada eller dövhet har behov av anpassad undervisning i skolan och tvåspråkighet det vill säga svenska och teckenspråk¹. I skolorganisationens uppdrag ska bland annat kvalitetssäkring och resultatuppföljning ligga.

Styrdokument

Grundskolan

Hörselskadade som går i skolan enligt grundskolans läroplan får inte tillräcklig utbildning i teckenspråk. De läser teckenspråk som främmande språk – det vill säga motsvarande till exempel tyska och franska. Det innebär att kunskapskraven inte står i motsvarighet till deras behov av språket då kraven är alltför grundläggande. HRF och SDR anser att det behövs ett nytt skolämne för hörselskadade i grundskolan: Teckenspråk som andraspråk med kunskapsmål som är högre ställda än idag.

¹ Se HRFs årsrapport 2007 "äh, det var inget viktigt...", s 62-63

Specialskolan

Vi håller med om att den föreslagna målstrukturen för grundskolan även ska gälla för specialskolan. Dagens mål att uppnå för specialskolan i Lpo 94 att eleven är tvåspråkig bör beaktas. Specialskolemyndighetens uppdrag avseende tvåspråkighet för målgruppen hörselskadade och döva behöver tydliggöras i förordningen.

Vi vill också föreslå att man ser över specialskolans styrdokument så att de på ett bättre sätt harmonierar med motsvarande styrdokument för grundskolan. Idag finns det brister i styrningen som hindrar att utbildningen i specialskolan blir likvärdig den som erbjuds barn i andra motsvarande skolformer. För flertalet ämnen i specialskolan gäller samma kursplaner som för grundskolan. Särskilda kursplaner finns enbart för ämnena teckenspråk, svenska, engelska, moderna språk samt för ämnet rörelse och drama som ersätter ämnet musik i grundskolan. Samtidigt finns det betydande skillnader mellan grundskolan och specialskolan då det gäller den utbildningstid som erbjuds i de olika ämnena. Under en skoltid som är ett år längre än grundskoleelevernas erbjuds specialskoleeleverna 130 timmar mindre i svenska, lika många timmar i engelska och 140 timmar mer i matematik². Genom dessa strukturella avvikelser från vad som erbjuds elever i grundskolan i de behörighetsgivande språkämnen, erbjuds elever i specialskolan mindre i ämnen där de behöver mer för att uppnå samma mål som andra i skolpliktig ålder. Istället erbjuds de utökad undervisningstid i praktiska ämnen som bild (70 timmar), hem- och konsumentkunskap (22 timmar), rörelse och drama (30 timmar) och slöjd (50 timmar). Dessutom saknas det föreskrifter om tvåspråkig undervisning motsvarande dem som finns för grundskolan och för sameskolan.

Med detta som bakgrund tycker vi att Skolverket även ska se till att kursplaner och betygskriterier i olika ämnen anpassas så att de bättre stämmer överens med specialskolans uppdrag om tvåspråkig undervisning. Vi anser också att specialskolans timplan måste förändras så att de ämnen som utgör grund för antagning till gymnasieskolan (svenska, svenska som andraspråk, matematik och engelska) ges ett ökat antal undervisningstimmar för att utbildningen i specialskolan ska kunna anses likvärdig den som erbjuds barn i andra skolformer. Detta får dock inte innebära ett minskat antal undervisningstimmar i ämnet teckenspråk.

Nationella prov

Om de nationella proven i högre grad ska styra betygssättningen är ett lägsta krav naturligtvis att proven är tillgängliga så att alla elever får likvärdiga möjligheter att visa sina kunskaper, vilket inte nödvändigtvis är på samma sätt för alla. Det kan till exempel innebära att ljudband måste kompletteras med skriven text eller att texten läses upp av en lärare i ett rum med bra ljudmiljö. Proven måste även vid behov anpassas för teckenspråkiga elever.

Särskilda skäl vid betygssättning

För hörselskadade är det viktigt att förmågan att höra inte ska hindra möjligheten att få betyg som motsvarar elevens kunskapsnivå. Bestämmelsen om särskilda skäl där läraren vid betygssättningen kan bortse från enstaka mål som eleven skall ha uppnått är därför fortfarande väsentlig. Det är viktigt att innebörden av bestämmelsen finns kvar, men vi har inget emot att den finns formulerad i en annan form t ex i Skolverkets föreskrifter om kunskapskrav.

² Teckenspråk och teckenspråkiga. Översyn av teckenspråkets ställning (SOU 2006:54)

Uppföljningssystem

Uppföljningen av skolverksamheten måste förbättras och utvecklas

Vi håller med om att dagens uppföljningssystem inte ger tillräcklig information och vi stödjer förslaget till en utökad insamling av statistik på individnivå. Det behövs specifik kunskap om olika elevgrupper för att kunna följa upp behov och resursfördelning samt måluppfyllelse. En hörselskada kan ha stor inverkan på hur utbildningen ska utformas, trots detta finns inte denna variabel i något uppföljningsverktyg.

I HRFs årsrapport 2007 "*äh, det var inget viktigt...*" redovisar HRF egna undersökningar som visar att hörselskadade elever har sämre skolresultat jämfört med alla elever³. Detta är en viktig varningssignal som visar att skolorna inte lyckas tillgodose de behov som de är skyldiga att göra. I en av studierna framkommer att matematik var det ämne av kärnämnen där flest elever inte nått målen. En av förklaringarna till detta kan vara att matematik kräver kunskaper i abstrakt tänkande. När kommunikationen inte fungerar tillfredställande kan hörselskadade få luckor i sitt språk och missa abstrakta begrepp som de behöver kunna i matematiken. Som lärare behöver man kunskap om hörselskadans konsekvenser för att kunna anpassa undervisningen efter hörselskadade elevers behov. Dessa behov ska även tas upp i åtgärdsplanen⁴.

Vi föreslår att Skolverket, med stöd av den nya skolorganisationen för döva och hörselskadade⁵ ges i uppdrag att systematiskt följa upp utbildningsresultaten för döva och hörselskadade elever i både grundskolan och specialsolan samt i den mån dessa elever inte når målen för utbildningen analysera orsakerna till detta.

Läromedel

Vi håller med om att det är viktigt att kursplanerna är tydliga även för läromedelsproducenter – inte minst när det gäller teckenspråk och material med både teckenspråk och svenska. Idag råder det stor brist på och alltför liten produktion av sådana läromedel. Tydliga målbeskrivningar och en ökad satsning på produktion av teckenspråkiga läromedel både för grundskolan och gymnasieskolan, med den nationella skolorganisationen för döva och hörselskadade som ansvarig, är av stor vikt.

Våra förslag

- Skollagen och specialscoleförordningen måste på ett tydligt sätt reglera statens ansvar för skolan för hörselskadade och döva. För detta krävs en förnyad skolorganisation.
- Det behövs ett nytt skolämne för hörselskadade i grundskolan: Teckenspråk som andraspråk med kunskapsmål som är högre ställda än idag.
- Specialskolemyndighetens uppdrag avseende tvåspråkighet för målgruppen hörselskadade och döva behöver tydliggöras i förordningen.
- Skolverket ska se till att kursplaner och betygskriterier i olika ämnen anpassas så att de bättre stämmer överens med specialsolanens uppdrag om tvåspråkig undervisning.

³ HRFs årsrapport 2007 s 56

⁴ I HRFs årsrapport 2007, s 55, visar vi vad HRF anser att en åtgärdsplan för hörselskadade elever ska innehålla.

⁵ Enligt vårt förslag, se inledningen och HRFs årsrapport 2007 "*äh, det var inget viktigt...*", s 62-63.

- Specialskolans styrdokument ska ses över så att de på ett bättre sätt harmonierar med motsvarande styrdokument för grundskolan.
- Specialskolans timplan måste förändras så att de ämnen som utgör grund för antagning till gymnasieskolan ges ett ökat antal undervisningstimmar.
- De nationella proven måste vara tillgängliga så att hörselskadade och döva elever får likvärdiga möjligheter att visa sina kunskaper.
- Bestämmelsen om särskilda skäl vid betygssättning bör finnas kvar.
- Det behövs en utökad insamling av statistik på individnivå. Gruppen hörselskadade och döva bör följas upp.
- Skolverket, med stöd av den nya skolorganisationen⁶ ska systematiskt följa upp utbildningsresultaten för döva och hörselskadade elever i både grundskolan och specialskolan samt i den mån dessa elever inte når målen för utbildningen analysera orsakerna till detta.

Vänliga hälsningar

Hörselskadades Riksförbund (HRF)

Sveriges Dövas Riksförbund (SDR)

Hans Ericson
generalsekreterare

Lars-Åke Wikström
förbundsordförande

Bilaga: HRFs årsrapport 2007

⁶ Se ovan